

ANDRZEJ MARCISZ

ŻELAZNE PERCIE

TATR

OD SIWEGO WIERCHU PO JAGNIĘCY SZCZYT

Bezdroża

Adiustacja i korekta: Artur Figarski
Projekt składu i skład: Sabina Suchy
Projekt okładki: Sabina Suchy
Fotografia na pierwszej stronie okładki: z archiwum Autora
Fotografia autora na skrzydełku: Paweł Tarnawski
Mapy Tatr Zachodnich i Tatr Wysokich na wewnętrznych stronach okładki, opracowanie map: Krzysztof Trojan, źródło danych kartograficznych: OSM (www.openstreetmap.com)
Mapy Lidar - Jońca Rafał Mapy AMG
Fotografie: Andrzej Marcisz @andrzejmarciszclimber, www.tatrzańskiegranie.info o ile nie zaznaczono inaczej.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji. Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Redaktor prowadzący: Jacek Włodarczyk Book Marketing Research Sp. z o.o.

Helion S.A.
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel. 32 230 98 63
e-mail: redakcja@bezdroza.pl
www: <https://bezdroza.pl> (księgarnia internetowa, katalog książek)

Drogi Czytelniku!
Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres
<https://bezdroza.pl/user/opinie/bezepe>
Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I, 2024
ISBN 978-83-283-9230-4
Copyright © Andrzej Marcisz 2024
Printed in Poland.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	12
SPRZĘT, UBIÓR, BEZPIECZEŃSTWO	14
NIEBEZPIECZEŃSTWA W TATRACH	18
UBEZPIECZENIE!	21
SŁUŻBY RATUNKOWE	21
PARKI NARODOWE	22
PODZIĘKOWANIA	22
1 SIWY WIERCH	24
Z Wyżnej Huciańskiej Przełęczy przez Białą Skatę	
2 PACHOŁ	36
Przez Brestową, Salatyny i Skrzyniarki na Pachoła	
3 TRZY KOPY, HRUBA KOPA I BANÓWKA	54
Granią od Przełęczy Smutnej do Banikowskiej Przełęczy	
4 ROHACZE	70
Granią od Zabratowej Przełęczy do Przełęczy Smutnej	
5 JASKINIE DOLINY KOŚCIELISKIEJ	84
Jaskinia Mylna, Jaskinia Raptawicka i Smocza Jama w Wąwozie Kraków	
6 MAŁOŁĄCZNIK	100
Małołączniak przez Przysłop Miętusi i Kobylarzowy Żleb	
7 GIEWONT	114
Z Kuźnic przez Halę Kondratową	
8 ŚWINICA	130
Od Świnickiej Przełęczy	
9 ŚWINICA	138
Od Zawratu	
10 ZAWRAT	146
Z Kuźnic przez Boczań, Przełęcz między Kopami, Halę Gąsienicową, Czarny Staw Gąsienicowy i Zmarzły Staw	
11 ORLA PERĆ	162
Od Zawratu przez Mały Kozi Wierch, Zmarzłe Czuby, Zmarzłą Przełęcz – trawersem przez północną wystawę Zamarłej Turni na Kozią Przełęcz	
12 KOZIA PRZEŁĘCZ	176
Żółtym szlakiem od północy z Koziej Dolinki	
13 KOZIA PRZEŁĘCZ	188
Z Doliny Pięciu Stawów Polskich	
14 ORLA PERĆ	198
Od Koziej Przełęczy przez Kozi Wierch po Buczynową Strażnicę	

15	KOZI WIERCH	212
	Żlebem Kulczyńskiego, przez Buczynową Strażnicę czarnym szlakiem od zachodu z Koziej Dolinki	
16	ORLA PERĆ	226
	Od Buczynowej Strażnicy po Skrajny Granat	
17	SKRAJNY GRANAT	242
	Żółtym szlakiem od Czarnego Stawu Gąsienicowego	
18	ORLA PERĆ	250
	Od Skrajnego Granatu po Przełęcz Krzyżne	
19	SZPIGLASOWY WIERCH	276
	Z Palenicy Białczańskiej przez doliny Roztoki i Pięciu Stawów Polskich	
20	PRZEŁĘCZ POD CHŁOPKIEM	294
	Z Palenicy Białczańskiej	
21	RYSY OD POLSKIEJ STRONY	314
	Szlakiem Czerwonym z Palenicy Białczańskiej na Rysy	
22	RYSY CZERWONYM SZLAKIEM	328
	Ze Szczyrbskiego Jeziora	
23	BYSTRA ŁAWKA	342
	Ze Szczyrbskiego Jeziora przez Dolinę Furkotną	
24	BYSTRA ŁAWKA	356
	Ze Szczyrbskiego Jeziora przez Dolinę Młynicką	
25	POLSKI GRZEBIEŃ I MAŁA WYSOKA	370
	Z Tatrzańskiej Polanki znaki zielone, od Polskiego Grzebienia żółte	
26	ROHATKA	390
	Z Łysej Polany niebieskim szlakiem	
27	ROHATKA	412
	Ze Starego Smokowca Doliną Staroleśną – opis w zejściu	
28	CZERWONA ŁAWKA (PRIEČNE SEDLO)	428
	Ze Starego Smokowca	
29	CZERWONA ŁAWKA	448
	Ze Zbójnickiej Chaty w Dolinie Staroleśnej (opis w zejściu)	
30	LODOWA PRZEŁĘCZ (SEDIELKO)	456
	Ze Starego Smokowca	
31	RAKUSKI PRZECHÓD	472
	Z Białej Wody Kieżmarskiej u wylotu Doliny Kieżmarskiej	
32	JAGNIĘCY SZCZYT	484
	Z Białej Wody Kieżmarskiej u wylotu Doliny Kieżmarskiej	
	IRON G.O.A.T.	502
	Żelazna Kozica	

15

KOZI WIERCH

ŻLEBEM KULCZYŃSKIEGO, PRZEZ BUCZYNOWĄ STRAŻNICĘ CZARNYM SZLAKIEM
OD ZACHODU Z KOZIEJ DOLINKI

DŁUGOŚĆ TRASY
1,9 km

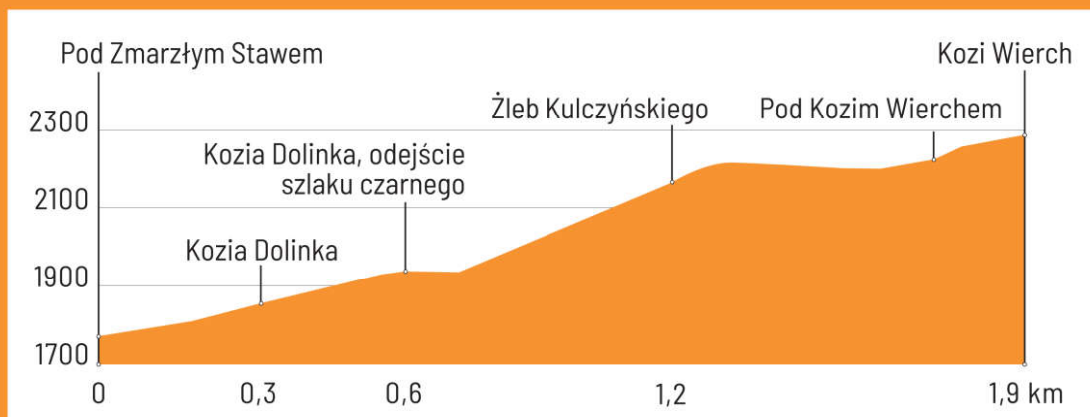

CZAS PRZEJŚCIA
2 h

TRUDNA

 PUNKT WYJŚCIA:
Rozdroże szlaków pod Zmarzłym Stawem

 NAJNIŻSZA WYSOKOŚĆ:
1766 m

 NAJWYŻSZA WYSOKOŚĆ:
2291 m

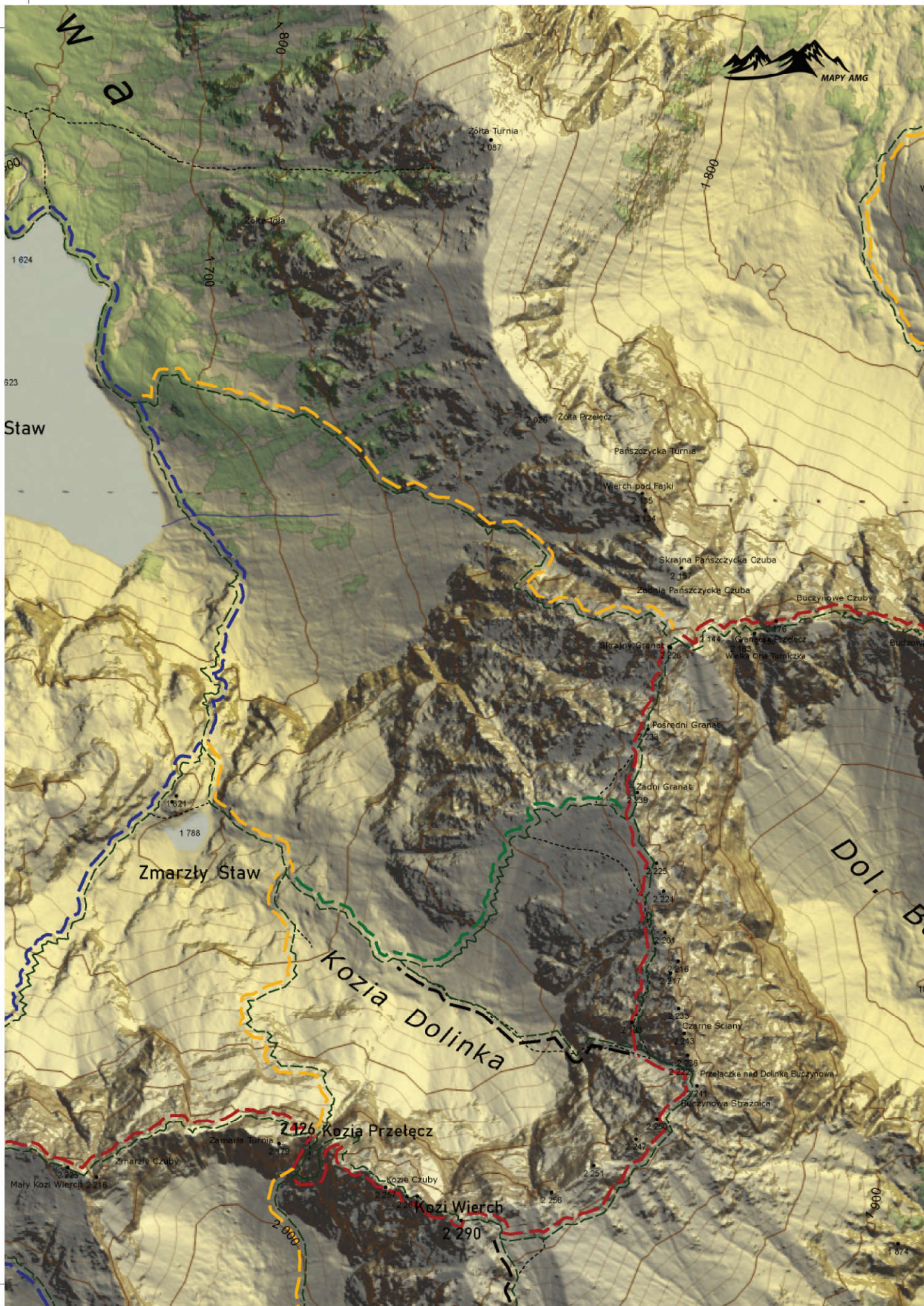
 PRZEWYŻSZENIE:
558 m

 ZALECANY OKRES:
czerwiec–październik

 NATĘŻENIE RUCHU:
średnie

 ZALECANY SPRZĘT:
kask, zestaw na via ferraty

 DOJAZD I PARKING:
parkingi w Zakopanem

Szlak prowadzi przez najdalsze – wschodnie fragmenty Koziej Dolinki, która stanowi górne piętro Doliny Gąsienicowej. Kiedyś spływający spod Żlebu Kulczyńskiego i Rysy Zaruskiego lodowiec sięgał w dół Doliny Suchej Gąsienicowej aż do Toporowej Cyrli. Dolinka w tym fragmencie wcina się pomiędzy północne ściany Koziego Muru, Koziego Wierchu, Kozich Czub i zbocza Zamarłej Turni oraz zachodnie Czarnych Ścian i Zadniego Granatu, z którego sprowadza długa grzęda, którą prowadzi zielony szlak. Na załamaniu się grani od Koziego Muru z kierunku północno-wschodniego na północny znajduje się Buczynowa Strażnica (2242 m). Turnia ta zajmuje wyjątkowe

miejsce w historii polskiego taternictwa. W ścianie opadającej do Dolinki Buczynowej znajduje się słynna droga wspinaczkowa, której nazwa stała się tytułem kultowej i bestsellerowej książki Jana Długosza pt. *Komin Pokutników*. W Żlebie Kulczyńskiego wyprowadzającym bezpośrednio na Przełęczkę nad Dolinką Buczynową (2222 m) doszło do siedmiu śmiertelnych zdarzeń, ale duża liczba wypadków, która ma tutaj miejsce, zapracowała na złą sławę tego szlaku, uważanego za jeden z najbardziej niebezpiecznych w całych Tatrach. Nawet jeśli na szlaku panują optymalne warunki, nie ma śniegu i jest sucho, same trudności techniczne żlebu są również wysokie oraz

▼ Widok na fragment Orlej Perci od Buczynowej Strażnicy po Zadni Granat z widocznym czarnym szlakiem Żlebem Kulczyńskiego i zielonym szlakiem na Zadni Granat.

obciążone niebezpieczeństwem spadających kamieni.

Od krzyżówki ruszamy w lewo, w stronę potoczka spływającego ze Zmarzłego Stawu. Kilka trudniejszych kroków wyprowadza w łatwiejszy teren, prowadzący wzdłuż wspomnianego cieku wodnego, którym szybko docieramy na próg Zmarzłego Stawu. Tutaj przez większość roku spotkamy mniejsze lub większe płaty śniegu. Zazwyczaj w końcu lipca tworzy się w tym miejscu szutrowa plaża. Szlak skręca ponownie w lewo przez odpływ stawu i pokonuje strome ścianki kierując się wprost na górujące tu północne zerwy masywu Koziego Wierchu i Kozich Czub. Wolno pokonujemy próg Koziej Dolinki. Na wysokości 1854 m znajduje się

▲ Komin Pokutników przecinający wschodnią ścianę Buczynowej Strażnicy.

kolejna krzyżówka szlaków o nazwie Kozia Dolinka. W prawo żółty szlak prowadzi na Kozią Przełęcz (rozdział 12), my zaś przez niespełna 10 minut będziemy podchodzić w lewo za zielonymi znakami do wysokości 1935 m, gdzie znajduje się kolejne rozejście szlaków. Zielone znaki prowadzą stąd dalej łatwiejszym szlakiem na Zadni Granat (patrz zdjęcia, strona 186). Tutaj rozpoczyna się czarny szlak wiodący Żlebem Kulczyńskiego do jego połączenia z Orlą Percią w górnej partii tego żlebu, na wysokości 2152 m. Sam żleb wyprowadza na Przełęczkę pod Dolinką Buczynową (2217 m), która jest najniższym punktem w grani pomiędzy Kozim Wierchem a Czarnymi Ścianami.

Pisząc, że rozpoczyna się szlak czarny, trzeba brać poprawkę na to, iż jest widoczny może przez 2 do 4 miesiące lata i jesieni. Realnie, przez większą część roku ścieżka jest ukryta pod śniegiem, często aż do osiągnięcia wysokości, gdzie zaczynają się pierwsze łańcuchy. Dostanie się do początku Zachodu Zaruskiego związane jest z koniecznością podejścia po stromym śniegu i dodatkowo pokonanie zazwyczaj dużej szczeliny brzeżnej pomiędzy śniegiem a skałą. Ilość śniegu, która się tutaj magazynuje przez jesień, zimę i wiosnę jest ogromna i szczelina ta potrafi mieć dużą szerokość utrudniającą przedostanie się na skałę. Niestety, w miejscu tym nie ma żadnych łańcuchów i często turyści zawracają stąd w dół. Gorsza sytuacja jest w kierunku odwrotnym, gdzie turyści schodząc w dół skalną częścią Żlebu Kulczyńskiego zastają w tym miejscu „zimowe warunki”, na które nie są zupełnie przygotowani. A zejście w dół bez raków, czekana i umiejętności jest bardzo trudne

▲ **Podejście pod Rysę Zaruskiego.**

i niebezpieczne. Dochodzi tu do wielu przypadków poślizgnięcia się na śniegu, co kończy się wpadnięciem w widoczne na zdjęciu piargi.

Na wysokości 2026 m szlak opuszcza Rysę Zaruskiego.

Na wysokości 2026 m (podaję dokładne koordynaty, gdyż zdarzają się przypadki, że turyści idą dalej w górę. Jest tutaj nawet namalowany na biało przekreślony znak trupiej czaszki! (575063.782 150897.304 (Lat/Lon: 49° 13' 15.5444" N, 20° 01' 52.1510" E)) szlak opuszcza Rysę Zaruskiego (w tym miejscu jest przerwa w ciągu łańcuchów) i prowadzi skośnie w lewo w górę skalną załupą bardzo starannie ubezpieczoną łańcuchami.

Kilkadziesiąt metrów wyżej łańcuchy się kończą, a szlak wchodzi do szerokiej,

właściwej części Żlebu Kulczyńskiego. Żleb w tym miejscu jest wąską gardzielią w dół z lekkim odchyleniem w lewo, a prosto w dół lawiny spadają przez pionowy próg.

Tutaj zaczyna się najbardziej niebezpieczny fragment szlaku w żlebie. Jest to związane z ruchem turystów na Orlej Perci w obu kierunkach na grani Kozi Wierch – Granaty. W tym miejscu mają do pokonania 90 metrów w pionie, pomiędzy Buczynową Strażnicą i leżącą pod nią Przełęczką nad Dolinką Buczynową (2222 m) oraz trawersem do Kominka pod Czarnym Mniszkiem. Na dnie żlebu zalega wiele materiału skalnego, który potrącony przez nieostrożnych turystów często leci z hukiem w dół. Wiadomo, że kamienie lecąc w dół strącają kolejne, a im niżej, tym pole rażenia staje się szersze.

▲ Zbliżenie na początek Rysy Zaruskiego i odejście szlaku w stronę Żlebu Kulczyńskiego: łańcuchy wiszą pomiędzy oznaczeniami 1 i 2 oraz 3 i 4.

▲ Zbliżenie na miejsce, w którym szlak opuszcza Rysę Zaruskiego.

Będąc narażonym na takie niebezpieczeństwo, mamy do pokonania czarnym szlakiem jeszcze kolejne kilkadziesiąt metrów w górę, bez łańcuchów, w terenie, gdzie trzeba się wspinać trzymając się rękoma. Na wysokości 2152 m w środku żlebu namalowany jest czerwony kątownik szlaku Orlej Perci oraz czarne kółeczko plus strzałka w dół, oznaczające początek-koniec czarnego szlaku. Trochę dziwi takie rozwiązanie, szczególnie że kiedy leży tutaj śnieg, to znaków tych nie widać, a obok jest na skale wiele miejsc, gdzie stosowną tablicę informacyjną można by zainstalować...

Stąd na przełęcz już za czerwonymi znakami musimy się wspiąć terenem o podobnych trudnościach jak poniżej. Czyli trochę skały, trochę skalnego gruzu. W pionie do przełęczy mamy dokładnie 70 metrów. Tutaj problemy zaczynają się wówczas, gdy jest mokro albo leżą zmrożone płaty śniegu. Jesteśmy wysoko i często bywa, że pierwsze opady we wrześniu czy październiku pokrywają ten fragment białym puchem, który później w dzień się topi, a nocą marznie. Wystawa żlebu jest bardzo korzystna do utrzymywania się tutaj złych warunków pogodowych. Ale tak jak pisałem na początku, zła sława tego żlebu wynika z wielu czynników. Jeszcze

▲ Żleb Kulczyńskiego już bez pomocy łańcuchów.

- ▲ Zbliżenie na połączenie ze szlakiem czerwonym Orlej Perci w Żlebie Kulczyńskiego:
1. Czarny Mniszek, 2. Niewidoczny na zdjęciu Kominiek pod Czarnym Mniszkiem, 3. Początek-koniec szlaku czarnego w Żlebie Kulczyńskiego, 4. Przełęczka nad Dolinką Buczynową, 5. Buczynowa Strażnica, 6. Czarne Ściany.

raz to podkreślę, że na tym odcinku nie ma łańcuchów, jedyny krótki ubezpieczony odcinek jest powyżej przełęczy.

Przełęczka nad Dolinką Buczynową jest skalnym przesmykiem w grani pomiędzy Czarnymi Ścianami z lewej a Buczynową Strażnicą z prawej.

Wejście na Buczynową Strażnicę jest trudne, biorąc pod uwagę, że jest tutaj tylko krótki odcinek łańcucha. Wspinamy się naturalną rampą skalną w prawo w skos w górę. Ścieżka omija wierzchołek, który jest nieco z lewej strony.

Wejście na niego jest łatwe, a otwiera się z niego niepowtarzalny widok nie tylko na Orlą Perc z wierzchołkami Czarnych Ścian i Granatów, ale również na fragment pomiędzy Granatami a Krzyżnem i dawny jej odcinek biegnący granią Wołoszynów.

Z Buczynowej Strażnicy w 30 minut szlakiem czerwonym Orlej Perci wiodącym po południowej stronie Koziego Muru, bez większych trudności dotrzemy na Kozim Wierch. Patrz zdjęcie na stronie 210 w poprzednim rozdziale.

▼ Widok z Przełęczki nad Dolinką Buczynową w dół Żlebu Kulczyńskiego:

1. Kozi Wierch, 2. Kozie Czuby, 3. Mały Kozi Wierch, 4. Masyw Świnicy, 5. Czerwone Wierchy,
6. Zadni Kościelec, 7. Kościelec, 8. Giewont.

▼ Widok z Buczynowej Strażnicy na północny-wschód:

1. Czarne Ściany, 2. Zadni Granat, 3. Pośredni Granat, 4. Skrajny Granat, 5. Orle Turniczki,
6. Orla Baszta, 7. Wielka Buczynowa Turnia, 8. Mała Buczynowa Turnia, 9. Koszysta,
10. Waksmundzki Wierch, 11. Krzyżne, 12. Grań Wołoszynów.

